

ИНФОРМАЦИЈЕ И ПРЕПОРУКЕ НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ 2020/21. ГОДИНЕ ЗА НАСТАВНИКЕ МАТЕМАТИКЕ У ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

Поштоване колеге,

С обзиром на тренутну епидемиолошку ситуацију у Републици Српској, ове године нисмо у могућности да реализујемо уобичајни августовски групни савјетодавно-инструктивни рад. Због тога Републички педагошки завод тј. инспектори-просвјетни савјетници за математику су одлучили да вам, у писаној форми, пруже неке важније информације које би биле тема групног савјетовања. Информације и препоруке смо груписали у три дијела:

1. Информације о реформским процесима у основном образовању и новинама које се очекују на почетку школске 2020/21. године
2. Препоруке за организацију наставе и реализацију наставног плана и програма
3. Препоруке везане за инструктивну наставу на даљину.

Информације о реформским процесима у основном образовању и новинама које се очекују на почетку школске 2020/2021. године

Влада Републике Српске је на тематској сједници 29.08.2019. године донијела Закључак о спровођењу реформских процеса у области васпитања и образовања, с циљем унапређивања васпитно-образовног система у Републици Српској када је одредила шест циљева/ праваца којим ће се кретати реформски процеси и то:

1. Повећати обухват дјецe предшколским васпитањем и образовањем,
2. Иновирати програм предшколског васпитања и образовања и донијети нове наставне планове и програме за ученике основних школа и средњих школа,
3. Иновирати уџбенике, штампане и дигитализоване, у складу са наставним плановима и програмима,
4. Измијенити приступ сазнању који треба помјерити са концепције поучавања на концепцију учења што ће довести до оперативних и функционалних знања код ученика,
5. Обезбиједити програме стручног усавршавања васпитно-образовних радника,
6. Јачати повезаност образовања са тржиштем рада,

Именован је Експертски тим који треба да сачини Акциони план активности које ће омогућити остваривање наведених циљева. Експертски тим је сачинио Акциони план који се заснива на сљедећим принципима:

- Школа као здраво, сигурно и подстицајно окружење.
- Дијете у центру васпитно-образовног процеса.
- Наставник оспособљен, мотивисан и оснажен за рад у школи XXI вијека - од подучавања ка учењу.
- Дигитализација школе.

За сваки од нивоа васпитања и образовања, дефинисане су мјере, активности за провођење реформских процеса, као и рок за реализацију, носиоци активности и очекивани резултати. У овом тексту биће ријечи првенствено о мјерама и активностима,

које су планиране и које би требале да буду у примјени од школске 2020/21. године у области основног васпитања и образовања, а то су:

1. Развијање наставних планова и програма за основно васпитање и образовање с фокусом на исходе учења, цјеловит развој и ефикасан наставак школовања.
2. Промјене у организацији наставе с циљем веће подршке развоју и учењу.
3. Подстицање развијања компетенција важних за живот у XXI вијеку.
4. Развијање наставних планова и програме за ученика са сметњама у развоју који су прилагођени основним карактеристикама различитих сметњи код дјетета.

Уз сваку од наведених мјера дефинисан је низ активности које требају довести до остварења мјере, као и временски термини до када треба бити реализована нека од активности. Формирани су стручни тимови за поједине наставне области/предмете, а чланови стручних тимова су из реда васпитно-образовних радника, из реда универзитетских професора и представници Републичког педагошког завода. У претходном периоду, реализоване су многобројне активности, а од почетка школске 2020/21. године у примјени и реализацији ће бити сљедеће:

1. Развијање наставних планова и програма за основно васпитање и образовање с фокусом на исходе учења, цјеловит развој и ефикасан наставак школовања

У складу са раније започетим процесима на развоју наставних програма, развијен је и урађен **Наставни програм за Математику за 6. разред** основне школе који је у примјени од школске 2019/20. године. У фебруару 2020. године Министар просвјете и културе, Наталија Тривић, именовала је Стручне тимове за реформу предшколског, основног и средњег васпитања и образовања. Један од именованих тимова је Стручни тим за основно васпитање и образовање и средње образовање и васпитање за наставни предмет: математика. Овај тим је извршио корекцију **Наставног програма за Математику за 6. разред** основне школе који је у примјени од школске 2019/20. године и израдио нови **Наставни програм Математика за 7. разред** основне школе. Ови наставни програми требало би да се примјењују од школске 2020/21. године. Главни разлог корекције Наставног програма Математике за 6. разред је смањење оптерећења ученика шестог разреда јер због тога један дио градива није реализован за вријеме извођења наставе на даљину.

Новим наставним планом и програмом су утврђени општи и посебни циљеви, годишњи и седмични фонд часова, наставне области и теме, оквирни број часова, исходи учења, садржаји програма/појмови, те дидактичко-методичка упутства и препоруке. Фонд часова за поједине наставне области и теме је дат оквирно, што значи да ће сваки наставник, у складу са резултатима иницијалних испитивања ученичких знања, предзнања и искустава, моћи прилагодити и планирани фонд часова за реализацију одређених садржаја и остварење исхода учења.

Развијање програма додатне наставе за даровите ученике, и оне који имају већа интересовања за поједине области, једна је од активности која је провођена и у претходном периоду. Од ове школске године школама су на располагању програми **додатне наставе из математике за ученике шестог и седмог разреда**. Наведени програми додатне наставе су доступни на сајту Републичког педагошког завода.

Додатна настава је један специфичан/посебан облик наставе у току редовног школовања за ону групу ученика који су овладали очекиваним исходима у настави одређеног наставног предмета с циљем обogaћивања и проширивања знања. Намијењена је ученицима са израженим способностима учења, интересовањима и склоностима за поједине наставне предмете, а у односу на наставне програме редовне наставе. Овај

облик наставе заступљен је у нашим школама, али нису постојали, ни оквирни, програми који би били реализовани са ученицима, него су наставници према свом нахођењу креирали програме тј. садржаје које су реализовали. Додатном наставом се настоји омогућити сваком ученику потпунији развој у складу са његовим индивидуалним способностима и интересовањима. Овај вид наставе своје упориште налази у дидактичким принципима индивидуализације и диференцијације. Наставнику је остављена слобода да планирањем, како глобалним, тако и оперативним, овај облик наставе што више усклади са интересовањима и способностима ученика. Фонд часова за поједину наставну тему одредиће сам наставник, као и динамику реализације. Редослијед којим су наведене теме, као и садржаји програма у оквиру одређене теме, не подразумијева обавезу наставника да на исти начин организује додатну наставу за групу ученика са којом ради. Приликом планирања и реализације наставног процеса препоручује се да акценат буде на примјени савремених модела наставе који у својој основи подстичу: искуствено, истраживачко и интерактивно учење, те егземплярну, индивидуализовану, пројектну и проблемску наставу, а све са циљем развијања функционалних знања, вјештина и способности ученика.

Евиденцију о реализацији програмских садржаја наставник води у Дневнику рада додатне наставе, али према тренутно важећим прописима часови додатне наставе се евидентирају и у одјељењској књизи.

Препоруке за организацију наставе и реализацију наставног плана и програма

С обзиром на то да је друго полугодиште школске 2019/20. године мањим дијелом реализовано у школском амбијенту, а већим дијелом путем наставе на даљину, те у складу са Правилником о оцјењивању ученика у основној школи, потребно је на почетку наставе у школској 2020/21. години спровести **уводно или иницијално провјеравање остварености циљева и исхода учења**, тј. утврдити остварени ниво знања и постигнућа ученика с циљем даљег и што ефикаснијег планирања, програмирања, припремања и реализовања наставног процеса.

Резултати иницијалног провјеравања и процјењивања се не оцјењују и искључиво служе наставнику за даљи рад те праћење напредовања ученика. Дакле, на основу утврђеног стања, потребно је организовати и реализовати наставни процес тако да се прво надомјесте евентуалне празнине у нивоу усвојености елементарних знања, како би се на исте систематично, поступно и функционално могли надовезати актуелни наставни садржаји у циљу стварања услова за остваривање исхода учења на што вишем нивоу, а све у складу са индивидуалним способностима и могућностима ученика.

У току иницијалне, али и сваке друге врсте провјере нивоа остварености исхода учења (усмене, писане, ...), потребно је захтјеве (задатке, питања) дефинисати на основу исхода учења који су дефинисани у НПП-у на начин да су јасни, прецизни и недвосмислени, те да су различитих типова и нивоа сложености, а не искључиво репродуктивног карактера.

Реализацију часова редовне и додатне наставе у свакој школи треба прилагодити тренутној ситуацији и организацији рада у школи. Свака школа ће донијети одлуку о томе да ли ће час трајати 30 или 20 минута, те од када ће организовати часове додатне наставе.

Препоруке везане за инструктивну наставу на даљину

Реализација **наставе на даљину**, у периоду од 17. марта до 12. јуна 2020. године, зависно од аспекта гледања, различито је процјењивања и анализирана од стране васпитно-образовних радника, родитеља и ученика. Школе су током самог извођења наставе на даљину, на седмичном нивоу, Републичком педагошком заводу достављале извјештаје о самој реализацији, али и о запажањима о самом току наставе. Наведени облик наставе, Уредбом са законском снагом о измјенама и допунама Закона о основном васпитању и образовању („Службени гласник Републике Српске“ број 35/20), дефинисан је као „...облик наставе који је заснован на преношењу образовних садржаја и инструкција за учење примјеном различитих средстава електронске комуникације.“

Настава на даљину, без обзира на многе предности које су уочене и истакнуте, не може бити једини наставни модел који треба примјењивати (као што је то случај и са било којим другим наставним моделом). Само примјеном разноврсних модела наставе, у зависности и с обзиром на узраст ученика, можемо имати квалитетан и ефикасан васпитно-образовни процес, који ће доприносити развоју свих аспеката дјетета, кључних компетенција и животних вјештина као и остварењу исхода учења дефинисаних наставним планом и програмом. За реализовану наставу на даљину, путем јавног ТВ сервиса-РTPС-а, може се рећи да је успјешно организована и реализована, те да су презентовани садржаји припремљени на креативан начин. Кључни недостатак наставе на даљину је непостојање непосредне комуникације са ученицима и неадекватна повратна информација на релацији наставник-ученик-наставник.

Један од резултата реализације наставе на даљину из претходне школске године свакако су аудио и видео записи о „школским часовима“ за сва наставна подручја и наставне предмете од првог до девог разреда, а који су доступни на сајту Републичког педагошког завода (Послови РПЗ-а, секција еНастава-Школски час). Материјали који су кориштени у току снимања школског часа на РTPС-у наставници математике могу користити током припреме и саме реализације наставе у условима када наставу изводе у школи тј. школским условима. Оно о чему треба водити рачуна при кориштењу дигитализованих материјала са сајта РПЗ-а, је то да се не могу сви материјали преузети као готови модели, него ће у неким ситуацијама бити неопходно кориговати дио дигитализованог материјала, и прилагодити га ученицима и условима одјељења у којем наставник реализује наставне садржаје тј. изводи наставу.

Од школске 2020/21. године све школе у Републици Српској ће користити јединствен информациони систем, а сви наставници ће проћи обуку за употребу еДневника и Office 365, који ће им олакшати реализацију наставе, било да је организују у школским условима или као наставу на даљину.

Адекватно, и са мјером, кориштење материјала у дигитализованој форми, и уопште кориштење информационих технологија, током редовног наставног процеса значајно ће допринијети унапређивању наставног процеса: примјени савремених и активних облика наставе који омогућују функционалнија знања, примјени разноврсних наставних средстава и извора сазнања/знања, флексибилнијој примјени метода и облика рада које подржавају различите стратегије учења код дјецe, стимулисању активног учења, креирању стимулативног окружења и веће подршке развоју сваког дјетета до његовог личног максимума.

Август 2020. године

Инспектори-просвјетни савјетници

Милисав Кнежевић

Горан Јанковић